

KUNST in DE WAAL

Motivatatie bij de bewoners peiling (Oktober 2020)

Na vele jaren zoeken heeft het bestuur van de dorpscommissie De Waal misschien nu de kunstenaar gevonden wiens werk het dorp aanspreekt: het beeldhouwwerk van Ton Kalle.

Ton Kalle

Ton Kalle heeft eerder in 2012 op grote schaal geëxposeerd op Texel. Deze werken zijn te zien op (<http://tonkalle.nl/texel>). Hij maakt sculpturen met gebruik van zwerfstenen. Een voorbeeld daarvan is nu te zien in de polder Waalenburg. Twee zware, spiegellend gepolijste stenen platen worden vastgehouden door drie grote zwerfkeien (afb. 1). Dit beeldhouwwerk doemt al van verre op wanneer je van de Staart over de Westerboersweg naar de Hertenkamp fietst, precies op de slinger waar het fietspad de kreek De Molenkil kruist. Als je aan komt fietsen vraag je je verwondert af: wat is dit? En kom je dichterbij dan denk je misschien: een hunebed!?

Afbeelding 1. Beeld in Waalenburg. (foto : Ton Kalle)

En inderdaad, het indrukwekkende kunstwerk verwijst naar de ontstaansgeschiedenis van ons land en Texel en De Waal in het bijzonder, zelfs ver voordat hier mensen rondliepen. De stoere stenen roepen associaties op met de ongepolijste ontstaansgeschiedenis van de aarde, met de oertijd. Tegelijkertijd is het hele pure, hedendaagse landschapskunst. In de schoonheid van de gepolijste platen kan je wellicht de verbeelding zien van de mens die de natuur naar zijn hand zet. Hoe passend is dit in de polder Waalenburg?! Daarbij is het een mooi zitmeubel dat tegen een stootje kan. Een heerlijke plek om op uit te rusten en te genieten van het landschap.

Oorsprong en betekenis van zwerfstenen

In de voorlaatste ijstijd, zo'n 150 - 120.000 jaar geleden, is Texel gevormd door de afzetting van keileem door het opschuivende landijs (afb. 2). Keileem is een taaie grondsoort die uit een mengsel bestaat van klei, zand, grind en grotere (zwerf)stenen. In Noord-Nederland is de laag keileem overal aanwezig in de ondergrond. In onze contreien zien we dat oerlandschap in Gaasterland, Wieringen en Texel (Klif van Den Hoorn, Hoge Berg en De Waal) aan de oppervlakte komen. De keileemrug, die te volgen is vanaf De Waal tot aan Oost, is de meest noordelijke zichtbare herinnering aan de ijstijden in West Nederland.

Zwerfstenen vinden we daarom over het hele eiland terug in het landschap en rond boerderijen en woonhuizen. Grote stenen spreken mensen altijd al aan. Denk bijvoorbeeld

aan het gebruik als grafmonument vanaf de bronstijd (hunebedden) tot op heden. De vondst van twee grote zwerfkeien bij de herinrichting van Waalenburg haalde verleden jaar nog de pers. Keien worden ook vaak als bouw materiaal gebruikt. In de De Waal kwamen in 1953 grote zwerfstenen te voorschijn als fundering onder de kapotgeschoten voorganger van de huidige kerk.

Het dorp De Waal komt al op de oudste kaarten van Texel voor. De Waalder keileemrug vormt in het landschap van nu nog steeds, maar zeker ook in de oudheid, een markant hoogste punt in het landschap. In de middeleeuwen wordt deze bijzondere plek nog extra geaccentueerd door bovenop het allerhoogste deel van de keileemrug een kerk met kerkhof op te richten.

De keuze van De Waal

De dorpscommissie en de kunstenaar hebben overwogen of het beeldhouwwerk van de polder naar het dorp verplaatst zou kunnen worden. De argumenten daarbij waren:

- Het beeld staat tijdelijk in Waalenburg. Ton Kalle heeft het daar in samenwerking met Natuurmonumenten voorlopig geplaatst, totdat er een koper is gevonden.
- Het beeld krijgt meer zichtbaarheid wanneer het midden in het dorp wordt geplaatst. Met name voor de bewoners van De Waal, maar ook voor toeristen die minder vaak die kant op (kunnen) fietsen.

Argumenten daar tegen zijn:

- De huidige plek van het beeldhouwwerk in Waalenburg is perfect gekozen.
- Dat beeld is te groot om in het dorp te plaatsen.
- Het beeld past niet in het budget van de TESO-gelden.

Om deze redenen heeft de dorpscommissie Ton Kalle gevraagd een ontwerp te maken voor een soortgelijk, maar kleiner beeldhouwwerk dat past in het budget en goed past op een plek in het dorp (Afb. 2).

Afbeelding 2. Fotomontage: ontwerp beeld voor De Waal. (foto Ton Kalle)

Voor juist deze plek spreekt dat het een centraal punt in het dorp is. Alle verkeer door het Hogereind komt hier langs. En wat betreft de inpassing komen de stenen in de bestrating en de cirkelvormen terug in de gebogen plaat van het beeldhouwwerk. Het beeld accentueert de monumentale muur van het kerkhof daarachter. De relatie van de stenen met het kerkhof spreekt voor zich. Het komt ongeveer op de plaats van het houten bankje dat nu tegen de muur staat maar dan een stukje naar voren. Dit is al met Gerrit Boot afgesproken. De bank zal net als nu veelvuldig gebruikt worden door toeristen. Zij genieten daar van de authentiek en landelijke sfeer van het dorp. Bovendien kan dit kunstwerk/zitmeubel binnen het budget daar geplaatst worden.

Het definitieve beeldhouwwerk zal er enigszins anders uitzien dan in de afbeelding wordt getoond. Het beeld dat je hier in de fotobewerking ziet heeft namelijk al eerder tentoongesteld gestaan op de boulevard van De Koog en is inmiddels verkocht.

wanneer de bewoners in meerderheid akkoord gaan met dit voorstel zal het bestuur van de dorpscommissie het Texelfonds vragen het budget vrij te geven en zullen we Ton Kalle opdracht geven voor het maken van het kunstwerk.

Bronnen

Ton Kalle

https://nl.wikipedia.org/wiki/Ton_Kalle

<http://tonkalle.nl/texel>

Zwerfstenen en ijstijden

<http://www.kijkeensomlaag.nl>

<http://www.archeoweb.nl/pages/home/de-ijstijden.php>

<https://www.ijstijdenmuseum.nl>